

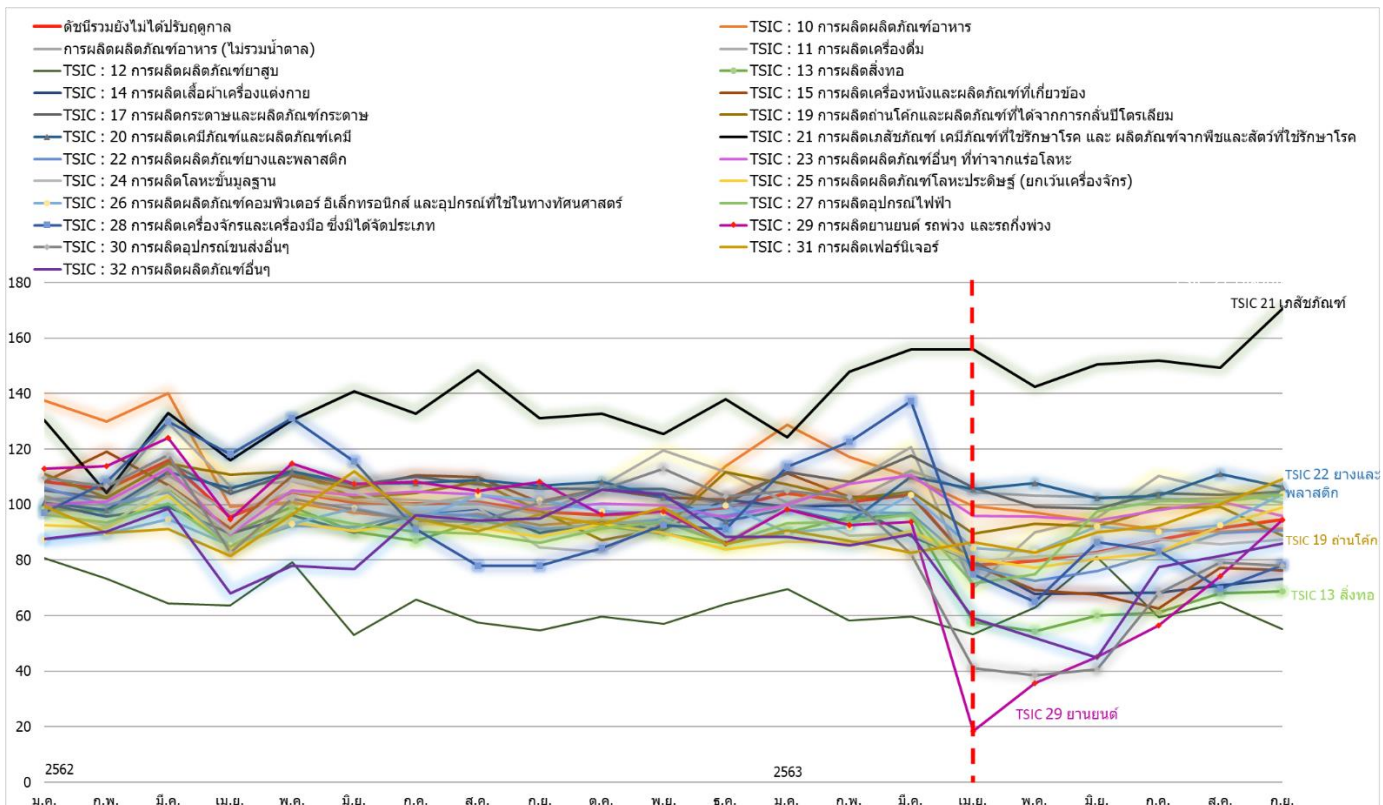
ผลกระทบและทิศทางของภาคอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙

ปี ๒๕๖๓ ต้องยอมรับว่าเป็นปีที่ยากลำบากของเศรษฐกิจไทย รวมถึงหลายประเทศทั่วโลก จากผลกระทบหลักที่สำคัญคือ การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (โควิด-๑๙) ที่ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกือบทั้งหมดต้องหยุดชะงักลง ซึ่งเป็นไปตามมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทย ถือว่าประสบความสำเร็จในแง่ของการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด จากมาตรการล็อกดาวน์ที่เข้มข้น ส่งผลชัดเจนถึงจำนวนผู้ติดเชื้อที่อยู่ในระดับไม่สูงมากนัก แต่ในมิติของเศรษฐกิจแน่นอนว่ามาตรการล็อกดาวน์ที่เข้มข้นของรัฐบาลในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา ได้สร้างความเสียหายกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งจากภาคการท่องเที่ยวที่หดตัวลง ภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมที่ชะลอตัว

สำหรับผลกระทบภาคอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ นั้นเริ่มส่งผลตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๖๓ เป็นต้นมา เนื่องจากหลายประเทศเริ่มมีการล็อกดาวน์ประเทศ ส่งผลให้การนำเข้าวัตถุดิบเพื่อนำมาใช้ในการผลิตต้องหยุดชะงัก รวมถึงการส่งออกที่ชะลอตัว ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดให้ไม่สามารถนำเข้าและส่งออกได้ตามปกติ

ผลกระทบและทิศทางต่อภาคการผลิตอุตสาหกรรมของไทย

จากภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เมื่อพิจารณาดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมในภาพรวมตั้งแต่เดือนมกราคม-เดือนกันยายน ๒๕๖๓ ลดลงร้อยละ ๑๑.๔ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๒ ซึ่งอุตสาหกรรมรายสาขาส่วนใหญ่มีการผลิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญในเดือนเมษายน ๒๕๖๓ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมยาง อุตสาหกรรมน้ำมันปิโตรเลียม อุตสาหกรรมสิ่งทอ ในขณะที่อุตสาหกรรมเภสัชภัณฑ์มีการผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้น ในรูปที่ ๑

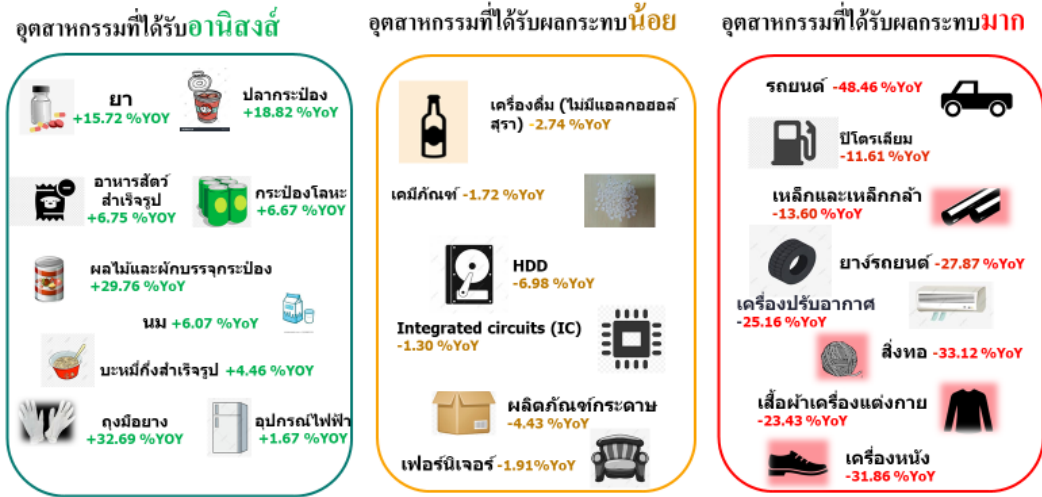
รูปที่ ๑ ภาพรวมดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (TSIC ๒ หลัก) ตั้งแต่เดือน ม.ค ๒๕๖๒-ก.ย. ๒๕๖๓ โดยเมื่อพิจารณาผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ต่อภาคการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญในช่วงเดือนเมษายน-กันยายน ๒๕๖๓ เทียบกับปี ๒๕๖๒ และคาดการณ์ปี ๒๕๖๓ เทียบกับปี ๒๕๖๒ สรุปได้ดังนี้

๑. อุตสาหกรรมที่ได้รับอานิสงส์ จากความจำเป็นในการบริโภคและอุปโภค ส่งผลให้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตรภัณฑ์ เคมีภัณฑ์ที่ใช้รักษาโรคมีการผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๗ และคาดว่าปี ๒๕๖๓ จะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๗.๕ เนื่องจากผู้บริโภคมีความต้องการเพื่อใช้รักษาโรคทั้งตลาดในประเทศและส่งออก อุตสาหกรรมอาหาร (ไม่รวมน้ำตาล) มีการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๗ สินค้าที่ได้รับอานิสงส์จากการสำรองสินค้าทั้งตลาดในประเทศและส่งออก เช่น เนื้อไก่แช่แข็งและแช่เย็น ปลาแช่แข็ง ผักผลไม้แช่แข็ง ปลากระป๋อง ผลไม้และผักบรรจุกระป๋อง บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ผลิตภัณฑ์นม อาหารสัตว์สำเร็จรูป เป็นต้น และคาดว่าปี ๒๕๖๓ จะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๗.๕ เนื่องจากความกังวลของการระบาดที่อาจจะเกิดรอบสอง ทำให้มีความต้องการสินค้าอาหารอย่างต่อเนื่องทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ สำหรับอุตสาหกรรมอุปกรณ์ไฟฟ้ามีการผลิตขยายตัวร้อยละ ๑.๖๗ สินค้าที่ได้รับอานิสงส์ เช่น ตู้เย็น เตารีดไมโครเวฟ กระจกน้ำร้อน และคาดว่า ปี ๒๕๖๓ การผลิตจะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๐ จากความต้องการใช้สินค้าประเภทตู้เย็น เนื่องจากผู้บริโภคยังมีความต้องการสำรองอาหารสดเพิ่มขึ้น ประกอบกับผู้ประกอบการมีการลดราคาสินค้า ส่วนเครื่องซักผ้ามีการส่งออกไปตลาดอาเซียนที่เพิ่มขึ้น รวมถึงอุตสาหกรรมถุงมือยางมีการผลิตขยายตัวร้อยละ ๓๒.๗ และคาดว่า ปี ๒๕๖๓ จะขยายตัวร้อยละ ๒๓.๒ เนื่องจากความต้องการใช้ทางการแพทย์และในโรงพยาบาลมีจำนวนเพิ่มขึ้นทั้งในประเทศและส่งออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และญี่ปุ่น

๒. อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบน้อย จากการที่รัฐบาลประกาศผ่อนคลายมาตรการล็อกดาวน์ และเปิดดำเนินการกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกครั้ง ส่งผลให้การผลิตภาคอุตสาหกรรมมีการฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว และมีระดับการผลิตใกล้เคียงกับช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ได้แก่ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีการผลิตลดลงร้อยละ ๕.๕๕ สินค้าที่ได้รับผลกระทบน้อย เช่น วงจรรวม (IC) เนื่องจากการส่งออกไปตลาดจีน ฮาร์ดดิสก์เริ่มฟื้นตัว ส่วน Hard Disk Drive (HDD) มีปัจจัยบวกจาก Work from home ซึ่งนำไปใช้ในการจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ และคาดว่า ปี ๒๕๖๓ จะขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๗ สำหรับอุตสาหกรรมเครื่องดื่มมีการผลิตลดลงร้อยละ ๗.๓ และคาดว่าปี ๒๕๖๓ จะลดลงร้อยละ ๓.๕ เนื่องจากผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ เช่น เครื่องดื่มน้ำอัดลม น้ำโซดา น้ำดื่มบริสุทธิ์ รวมถึงสุรา ยังคงมีความต้องการทั้งตลาดในประเทศและขยายตัวดีในตลาด CLMV ในส่วนอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์มีการผลิตลดลงร้อยละ ๑.๗๒ จากการส่งออกกลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง เคมีภัณฑ์อินทรีย์ และสีลดลงในตลาดอาเซียน แต่ขยายตัวในผลิตภัณฑ์ปุ๋ยเคมีทั้งตลาดในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้อุตสาหกรรมกระดาษมีการผลิตลดลงร้อยละ ๔.๔ คาดว่า ปี ๒๕๖๓ จะเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๐ เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคในประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น ส่งผลให้ต้องการใช้กล่องบรรจุภัณฑ์เพิ่มมากขึ้น

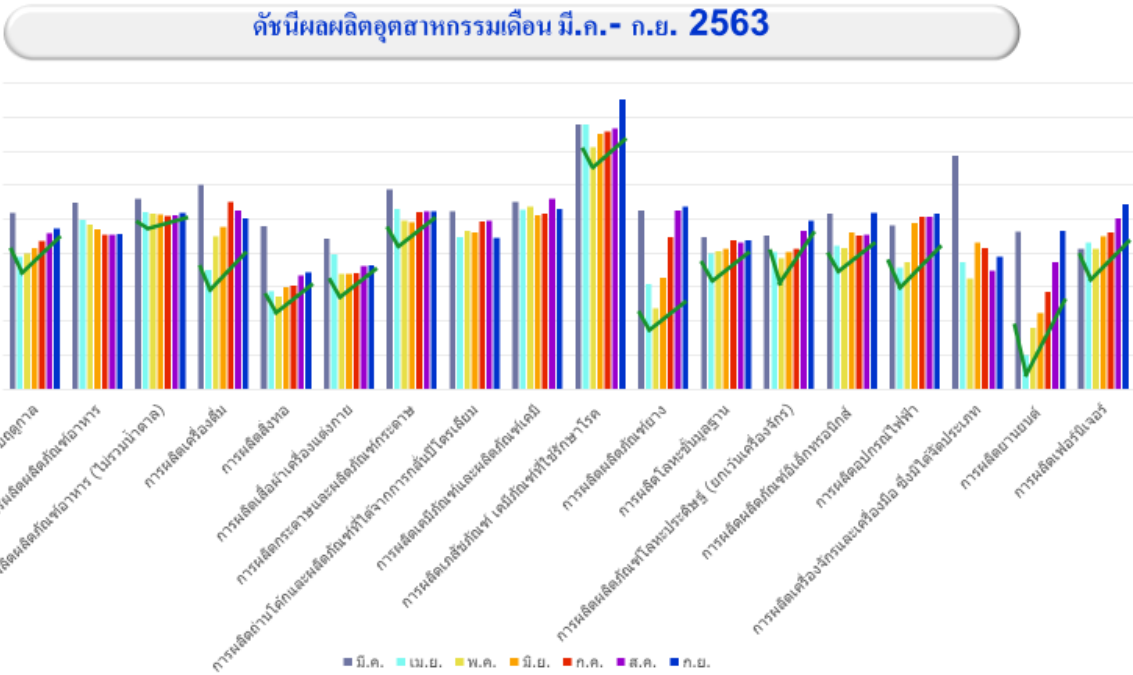
๓. อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบมาก จากการที่ตลาดในประเทศและส่งออกหดตัวอย่างมาก โดยที่การผลิตเริ่มมีการฟื้นตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป หลังจากประกาศผ่อนคลายมาตรการล็อกดาวน์ ได้แก่อุตสาหกรรมยานยนต์และยางรถยนต์มีการผลิตลดลงร้อยละ ๔๙.๒ และ ๒๗.๙ ตามลำดับ และคาดว่าปี ๒๕๖๓ จะลดลงร้อยละ ๓๐.๕ และ ๑๙.๒ ตามลำดับ จากการที่ตลาดในประเทศและส่งออกหดตัวอย่างมาก สำหรับอุตสาหกรรมน้ำมันปิโตรเลียม สินค้าที่ได้รับผลกระทบมาก เช่น น้ำมันเครื่องบิน น้ำมันเตา มีการผลิตลดลงร้อยละ ๑๓.๒ และคาดว่าปี ๒๕๖๓ จะลดลงร้อยละ ๑๔.๒ เนื่องจากการเดินทางทางอากาศและทั่วไปยังคงมีข้อจำกัด ในขณะที่การเดินทางในประเทศและการผลิตภาคอุตสาหกรรมเริ่มฟื้นตัว ส่วนอุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้ามีการผลิตลดลงร้อยละ ๑๓.๖ สินค้าที่ได้รับผลกระทบมาก ได้แก่ เหล็กแผ่นเคลือบสังกะสี เหล็กแผ่นรีดเย็น และเหล็กเส้น จากการชะลอตัวของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมยานยนต์ เป็นต้น ในขณะที่การผลิตเหล็กแผ่นเคลือบดีบุกและเหล็กแผ่นเคลือบโครเมียมมีการขยายตัวจากอุตสาหกรรมการผลิตบรรจุภัณฑ์กระป๋องโลหะ และคาดว่าปี ๒๕๖๓ จะลดลงร้อยละ ๑๐.๕

อุตสาหกรรมสำคัญที่ได้รับผลกระทบจาก Covid-19 (เดือน เม.ย.-ก.ย. 2563)

รูปที่ ๒ สรุปอุตสาหกรรมสำคัญที่ได้รับผลกระทบจาก Covid-19 (เดือน เม.ย.-ก.ย. ๒๕๖๓ เทียบกับปี ๒๕๖๒)

หากพิจารณาแนวโน้มและทิศทางการผลิตอุตสาหกรรมในภาพรวมและรายสาขาตั้งเดือน มี.ค.-กย. ๒๕๖๓ พบว่า การผลิตภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีการปรับตัวที่ดีขึ้น โดยมีลักษณะคล้ายตัว V-Shape ดังรูปที่ ๓

รูปที่ ๓ แนวโน้มดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมรายสาขาที่สำคัญ ตั้งเดือน มี.ค.-ก.ย. ๒๕๖๓

คาดการณ์ภาคการผลิตอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙

การผลิตภาคอุตสาหกรรมในภาพรวมของปี ๒๕๖๓ ภายใต้เงื่อนไขที่ไม่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ รอบที่สอง คาดว่าดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) และผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ภาคอุตสาหกรรมจะหดตัวร้อยละ ๘.๐-๙.๐ เนื่องจากการลดลงอย่างมากของการส่งออกและการบริโภคภาคเอกชนหรือครัวเรือนภายในประเทศ รวมถึงภาคการท่องเที่ยวและบริการ อย่างไรก็ตาม หากประเทศไทยไม่เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ รอบที่สอง

จะทำให้ภาคการผลิตอุตสาหกรรมของไทยมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นช่วงไตรมาสที่ ๔ เนื่องจากปัจจัยในการฟื้นตัวของภาคบริการ ภาคเอกชนหรือครัวเรือน และการจ้างงานของภาคเอกชนกลับเข้าสู่ภาวะใกล้เคียงปกติ ประกอบกับสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าที่เริ่มกลับมาดีขึ้น รวมถึงมาตรการภาครัฐที่มีโครงการฟื้นฟูและกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ

โอกาสและทิศทางการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙

ผู้ประกอบการไทยที่ได้รับผลกระทบคงจะพอมองเห็น New Normal ที่กำลังจะเกิดขึ้นในไทยหลังโควิด สิ้นสุดลง ใครปรับตัวได้เร็ว ตอบสนองได้ทันตามความต้องการใหม่ของผู้บริโภคก็จะสามารถยืนหยัดและอยู่รอดได้ ซึ่งผู้ประกอบการควรตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องดังต่อไปนี้

๑. เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงอย่างมาก เช่น เทคโนโลยีดิจิทัลที่ทำให้ การซื้อของและการทำธุรกรรมทางการเงินมาอยู่บนสมาร์ตโฟน เทคโนโลยีแพลตฟอร์มที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายทำให้เกิดเศรษฐกิจเชิงแบ่งปัน (Sharing Economy) โดยไม่ต้องผ่านตัวแทนจำหน่าย ซึ่งผู้ขายสามารถขายสินค้ากับผู้ซื้อได้โดยตรง นอกจากนี้ ยังมีเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่จะเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจ เช่น การพิมพ์สามมิติ Artificial Intelligence (AI) Machine Learning ซึ่งหากผู้ประกอบการสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วก็จะได้รับผลกระทบจากเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไม่มากนัก

๒. ห่วงโซ่การผลิต (Supply Chain) เมื่อระบบอัตโนมัติ (Automation) และหุ่นยนต์สามารถทำงานแทนคนได้เกือบทั้งหมด ทำให้หลายธุรกิจซึ่งเดิมกระจายขั้นตอนการผลิตไปหลาย ๆ ที่ทั่วโลก ย้ายกลับมาผลิตในภูมิภาค (Regionalization) มากขึ้นหรือดึงขั้นตอนการผลิตกลับไปผลิตภายในประเทศปลายทาง (Onshoring) เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้เร็วขึ้น ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเนื่องจากเป็นเศรษฐกิจที่พึ่งพาการส่งออกและภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งใน Supply Chain ของโลก นอกจากนี้ ภาคบริการจะมีบทบาทมากขึ้นใน Supply Chain เช่น การออกแบบ บริการหลังการขาย เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมการให้บริการจะช่วยสร้างความแตกต่างให้กับสินค้า ทำให้ธุรกิจมีอำนาจต่อรองการตั้งราคาสินค้า

๓. สิ่งแวดล้อม เช่น ภาวะโลกร้อน ซึ่งนำไปสู่สถานการณ์ทั้งภัยแล้งรุนแรงและน้ำท่วมฉับพลันบางพื้นที่ในประเทศไทยช่วงปี ๒๕๖๒ ซึ่งคาดว่าในอนาคตน้ำสะอาดจะเป็นสิ่งที่ขาดแคลน ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจและการใช้ชีวิตของประชากรโลก นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงด้านกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานในการทำธุรกิจที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญกับความยั่งยืน (Sustainability) มากขึ้น ซึ่งอาจเป็นโอกาสในการปรับเปลี่ยนการทำธุรกิจซึ่งจะกลายเป็นผู้กำหนดมาตรฐานใหม่ของอุตสาหกรรม

๔. แรงงาน จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในอนาคตอีก ๑๕-๒๐ ปี ประเทศไทยเป็นประเทศที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย (Hyper-aged Society) จะมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นและคนวัยทำงานน้อยลง โครงสร้างแรงงานที่เปลี่ยนไปทำให้การทำธุรกิจรูปแบบเดิมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมากอาจไม่เหมาะสม ภาคธุรกิจจึงต้องปรับรูปแบบการผลิตจากที่เน้นความได้เปรียบจากต้นทุนค่าแรงหรือใช้แรงงานจำนวนมากเปลี่ยนเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value-Added)

นางสาวศิริระประภา เอื้อวิวัฒน์สกุล
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
โทร ๐ ๒๒๐๒ ๓๙๑๕

ที่มา : ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

: <https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Pages/๒๕๖๓๐๑Conversation.aspx>

: <https://techsauce.co/news/scb-eic-q๓-๒๐๒๐-global-and-thai-economy>